

RINGERIKE
KOMMUNE

Klimakrav i arealplanlegging – eksempler til inspirasjon

Eirik Næss (areal- og samfunnsplanlegger) og Bente Elsrud Anfinnsen (klima- og miljøsjef), Ringerike kommune
Klimaskole i regi av Osloregionen 17. februar 2022

Hvordan nå lavutslippssamfunnet?

- Egentlig trengs «bare» fire ingredienser:
 - bruke all energi mer effektivt
 - bytte fra fossil til fornybar energi
 - kutte noen andre ikke-energielaterte utslipp (landbruk, industri mm)
 - lagre mest mulig klimagasser (skog, trebruk mm.)

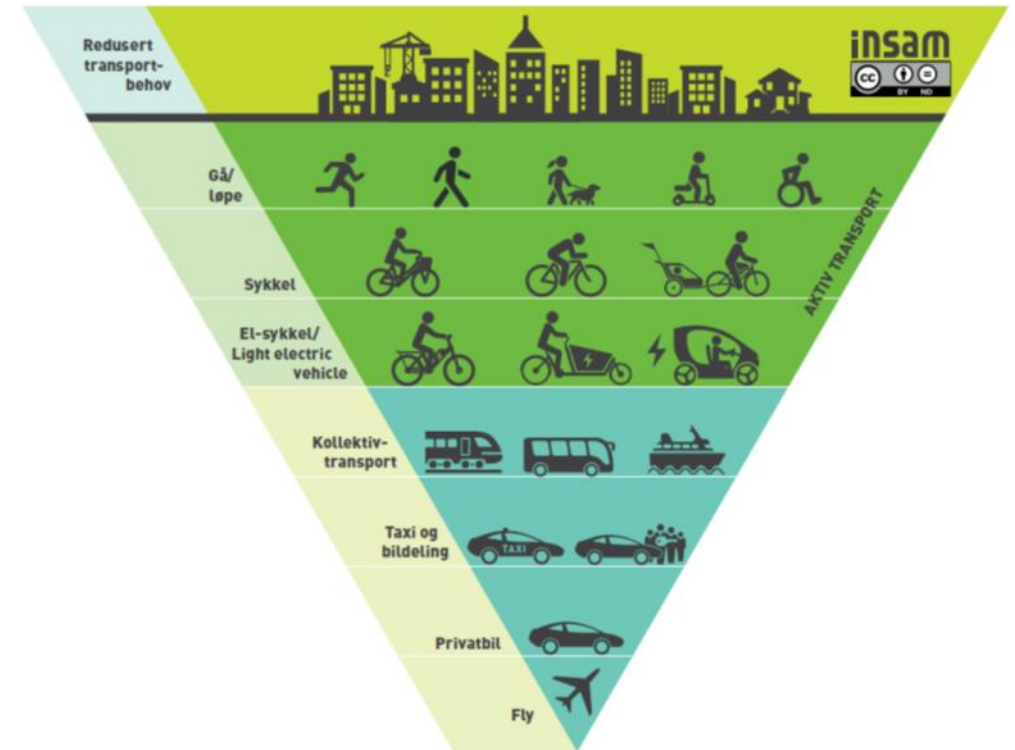

Bilde: Colourbox

Arealplanlegging og krav i arealplaner avgjørende verktøy

Eksempler på arealgrep:

- Redusere utslipp fra veitrafikk:
 - Bruke all energi mer effektivt =
 - redusere transportbehov (kompakt by, fortetting rundt knutepunkter mm.)
 - friste flere til å gå, sykle eller ta kollektivt
 - Bytte fra fossil til fornybar energi =
 - friste flere til å gå og sykle
 - tilrettelegge for klimanøytrale kjøretøy
- Lagre mest mulig klimagasser
 - ikke åpne for utbygging av naturlige karbonlagre som våtmark, myr og skog

Vi når ikke klimamålene uten de lokale tiltakene!

- og arealplanlegging er et verktøy kommunene (nesten) har monopol på

Bilde: Colourbox

Vi kan alltid ønske oss enda flere verktøy i kassa, men vi har **MANGE** allerede!

Halvfullt eller halvtomt glass?

Byutviklingsstrategi og byplan for Hønefoss (vedtatt 2019)

Noen av klimagrepene:

- Redusere transportbehov; -kompakt byutvikling, fortette innenfra og ut = korte avstander til daglige gjøremål
- Plan om snarveier for gående og syklende (f.eks. nye gangbruer over elv –biler må kjøre rundt)
- Utredningskrav: Tiltak for å redusere klimagassutslipp og lokal luftforurensning i anleggsperioden skal omtales ved søknad om ny bebyggelse

Rambøll - DRMA

Bygge bærekraft inn i plansystemet stein for stein

Ringerike jobber bærekraft inn i plansystemet fra A til Å

Kommuneplanens samfunnsdel (2021-2030) med arealstrategi fastsetter lokale mål og strategier innen ni utvalgte bærekraftsmål.

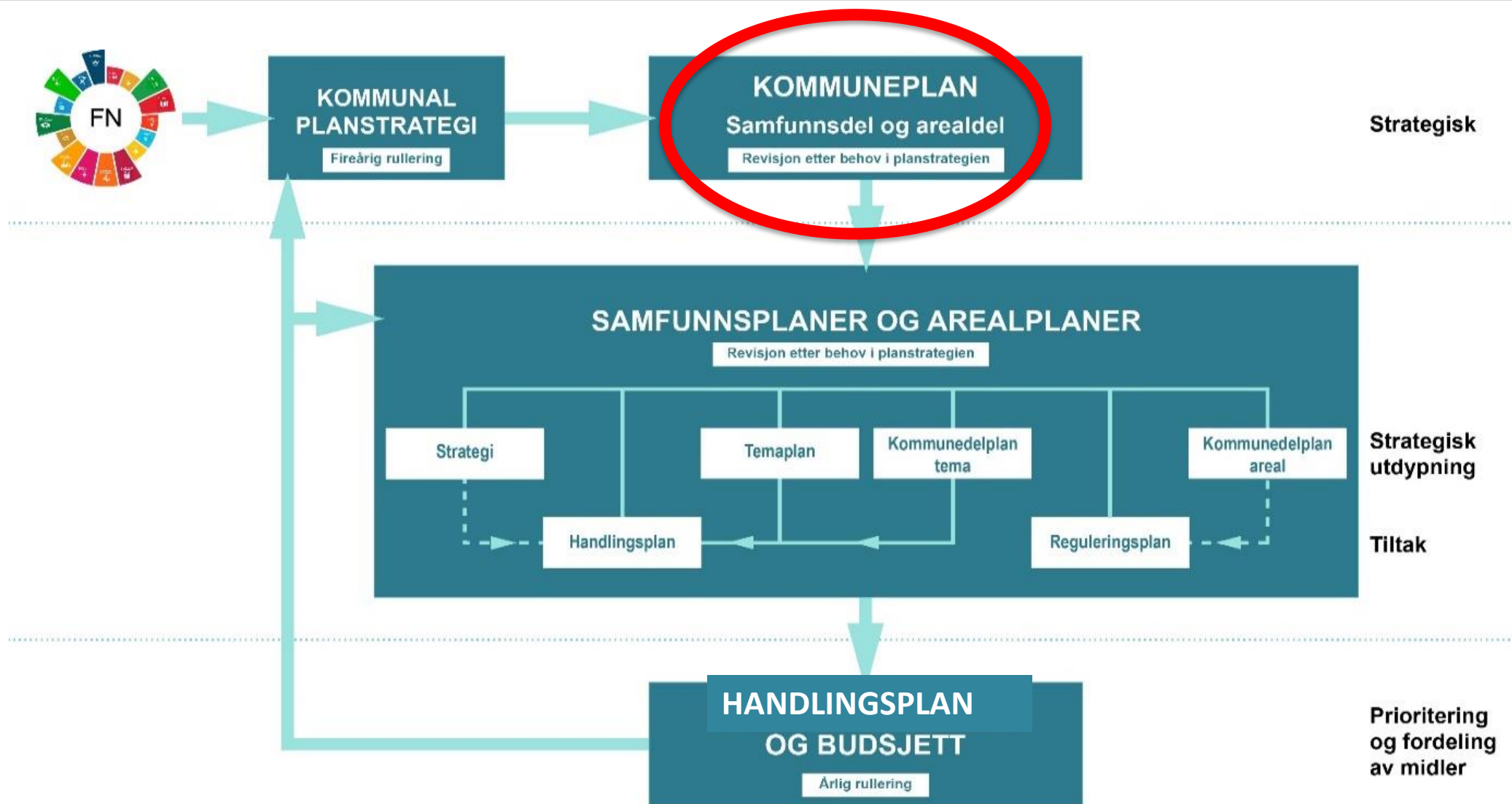
Noen eksempler grep i arealstrategien:

- Klar føring om kompakt by- og tettstedsutvikling
- Avgrensning av sentrumssoner og grenser for langsiktig vekst for Hønefoss og tettsteder – fortette og innenfra og ut
- «Kommunen skal ha et strengt jordvern, og ikke tillate at dyrka og dyrkbar mark bygges ned.»

Revidering av arealdelen startet opp nå:
-skal bidra til å nå målene i
kommuneplanens samfunnsdel med
arealstrategi

Plansystemet i Ringerike

Hva er utfordringene?

Planstrategi og folkehelseoversikt

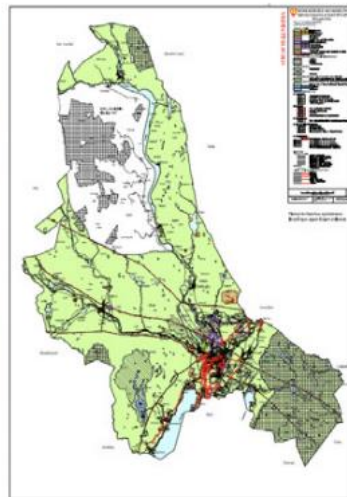
**Hva skal vi oppnå?
Hvordan skal vi jobbe for å nå målene?**

Kommuneplanens samfunnsdel

Hvordan skal areal disponeres?

Kommuneplanens arealdel

Hvordan skal vi jobbe for å nå målene?

**Strategi
Temaplan
Kommunedelplan
Handlingsplan**

Hva skal kommunen prioritere de neste fire åra?

Budsjett og handlingsplan

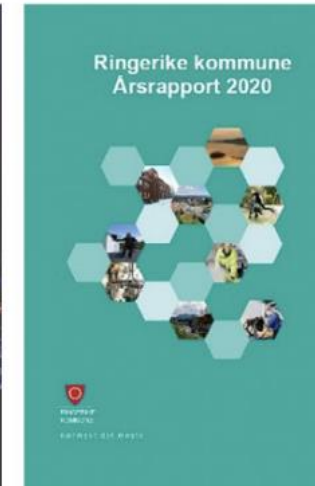
Hva bidrar min virksomhet med?

Virksomhetsplan

Hva ble resultatet?

Årsrapport

Klimasatsprosjekt om klimavennlig areal- og transportplanlegging (2021-2023)

Så langt:

- Prosjektstilling
- Inspirasjonsnotat om handlingsrom og gode eksempler
- Verksted om klimakrav i arealplanlegging 2. november 2021 i samarbeid med Osloregionen →
 - Videreutvikle en idébank og grep for å øke grønn mobilitet og redusere andel personbiltrafikk
 - Deltakelse fra ca. 15 kommuner i regionen.

I prosess:

- Dele de gode eksempler vi har funnet
- Bruke lærdommen inn i revidering av egen kommuneplanens arealdel og annen arealplanlegging

Kilde: Trygg Trafikk

- Vektlegge klimagassreduksjoner i arealplanleggingen.

- Nasjonale forventninger 2019-2023.

Utbygging rundt
kollektivknutepunkter.

- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Utvikling av kompakte byer og
tettsteder.

- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Gjennom planlegging og øvrig
myndighets- og
virksomhetsutøvelse stimulere
til, og bidra til reduksjon av
klimagassutslipp.

- **Metoder for forankring**

- Å ha overordnede føringer på plass gir større handlingsrom, og hjemmel til å stille krav i underordnede planer.
- Mye av handlingsrommet skapes av politiske valg.
- Hvis ikke hjemmel eller politisk vilje til absolutte krav, kan krav til utredning være en måte å få utbyggere til å se muligheter.

- **Holdningsendring**

- Selge inn med positivt fortegn; hvorfor lønner dette seg for samfunnet, *men også for meg?*
- Bevisstgjøre om fordeler av aktiv hverdag og muligheter for endring i livsstil og reisevaner angående arbeid og fritid.
- Nytt tankesett om arealbruk; Prioritere mennesker og folkeliv i sentrumsområder fremfor bil og parkering.

- Krav til arealbruk som reduserer utslipp fra veitrafikk.
- Krav til materialvalg som reduserer utslipp fra bygg.
- Krav til reduksjon av utslipp fra bygge- og anleggsplasser.

- **Se etter handlingsrom på alle plannivåer**

- Kommuneplanens arealdel
- Reguleringsplaner
- Byggesaksbehandling

Kilde: Pexels

Det gjøres et godt stykke arbeid rundt i kommunene

Veitrafikk

Bygg

Anlegg

Kombinasjon

- Asker kommune
Nullvekstlinje i kommuneplanens arealdel

Asker
kommune

- Forslag til ny kommuneplanens arealdel var til 1. gangs behandling 8. februar 2022.
- Det er fastsatt en nullvekstlinje på plankartet, og nord for nullvekstlinjen forutsettes det at boligbygging og næringsutvikling *ikke* skal generere noen form for vekst i personbiltrafikk.
- Om et nytt byggetiltak medfører vekst i personbiltrafikken, vil avklares gjennom dokumentasjon utarbeidet i en egen transportutredning og mobilitetsplan.
- Følges opp med rekkefølgebestemmelser i reguleringsplaner, og i byggesaksbehandling kontrolleres det at krav er ivarettatt.

Grense for nullvekst i personbiltrafikk

Kilde: Asker kommune

Eksempel - Arealbruk som reduserer utslipp fra veitrafikk

- Enebakk kommune

Klimahensyn ved regulering av nye utbyggingsområder

Enebakk
kommune

- Nytt krav for alle reguleringsplaner om at det skal utarbeides miljøoppfølgingsplan, eller miljøoppfølgingsprogram for større områdereguleringer, for bygge- og anleggsperioden.
- Fra tidligere krav om naturmangfoldrapport i alle planer.
- Det avveies i den enkelte plan om mobilitetsplan skal utarbeides.
- Forslagsstiller/tiltakshaver bes *beskrive* og redegjøre for hvordan ting gjøres. Det vil innebære hvordan planforslaget påvirker klima og klimagassutslipp.
- Planbeskrivelse som verktøy for å avdekke hull eller vise mulige tiltak.

- Frogn kommune
Rekkefølgebestemmelser i områdeplan

Frogn kommune

- **Rekkefølgebestemmelse;**
“Utbygging av ny bebyggelse kan ikke foretas før tekniske anlegg og samfunnstjenester som energiforsyning, fortau på kommunalt veinett, fylkeskommunalt veinett med sykkelvei med fortau m.m., andre gangforbindelser, grønnstruktur, lekeplasser, uteoppholdsarealer, vann, avløp og overvannshåndtering er avklart i detaljplan.”

“Ferdigstillelse av anlegg skal skje seinest samtidig med bygg. Midlertidig brukstillatelse vil ikke bli gitt før samtlige anlegg som feltet har ansvar for er ferdig utført.”

Områdeplan for Dyrløkke, Ullerud og Seiersten

- Kristiansand kommune
Krav om tre i bærende konstruksjoner og fasader

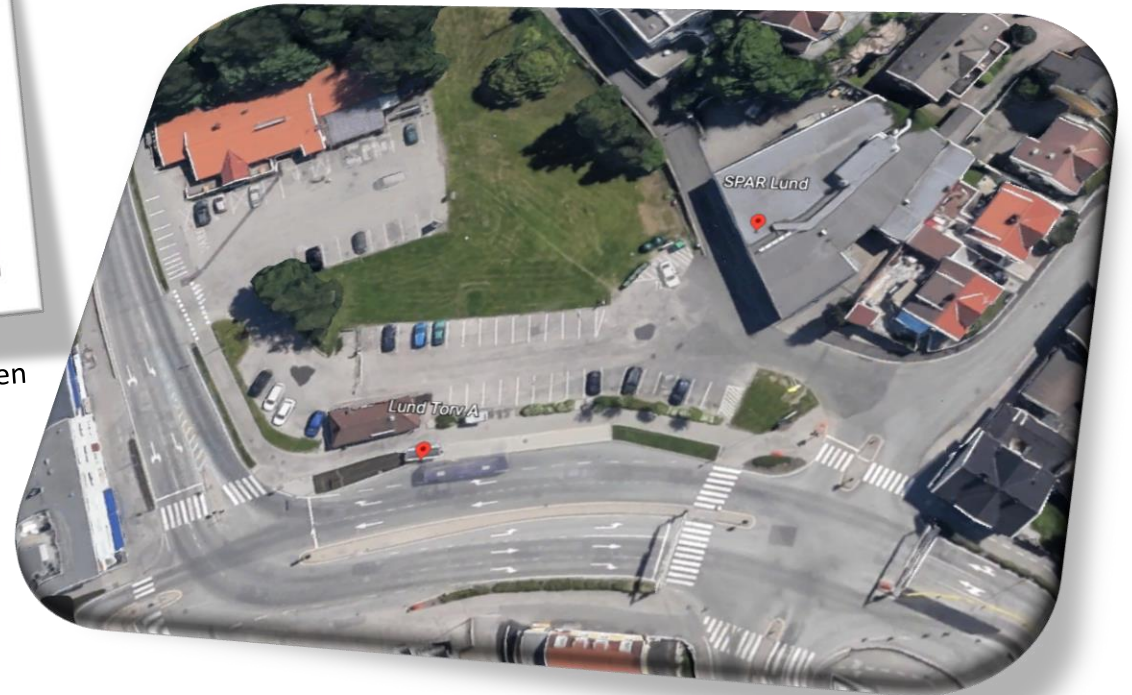
Kristiansand
kommune

- **Fellesbestemmelser for utforming av bebyggelse;**
"For bebyggelsen i B1-B9 og S1-S5 skal bebyggelsen over bakkeplan oppføres med bærende konstruksjon i tre, og der det er hensiktsmessig skal det være klar overvekt av trematerialer i fasadene. Kravet til bærende konstruksjoner i tre gjelder ikke for konstruksjoner under bakkeplan med tilhørende dekker."
- **Boligbebyggelse for småhus;**
"Bebyggelsen skal oppføres i tre, og med en arkitektonisk utforming som samspiller med eksisterende bebyggelse."

Områderegulering Lund Torv

Kilde: Fædrelandsvennen

Kilde: Google Earth

RINGERIKE - nærmest det meste

Kilde: Fædrelandsvennen

Kilde: Google Earth

- Bergen kommune
Krav om klimagassberegninger

BERGEN
KOMMUNE

- Samfunnsdel (2015): Redusere klimagassutslipp fra bygninger.
- Arealdel (2019): Hjemmelsgrunnlag for å kreve klimagassregnskap.
- Veileder for klimagassberegninger (2020): Forankret i samfunnsdel og klima- og energihandlingsplan.
- “Formålet med beregningene er å dokumentere byggets klimagassutslipp gjennom hele livsløpet og finne de beste klimamessige valgene tidlig i plan- og byggeprosessen.”

ELVERUM
KOMMUNE

- Elverum kommune

Krav til utbyggere gjennom masterplan for boligområde

- I Ydalir bydel i Elverum legges det føringer for utbygging i privatrettslige kjøpskontrakter som binder utbyggere til krav i en masterplan for området.
- Ydalir skal bygges med målsetting om å skape et nullutslippsområde. Ambisjonene og kravene i masterplanen fordeler seg på temaene 1) *overordnede plangrep*, 2) *bygninger og materialbruk*, 3) *mobilitet* og 4) *energi*.

- 93 boenheter
- Flere byggetrinn
- Byggestart våren 2022

Foto: Ydalir torg

Takk for oppmerksomheten!

Kontaktinfo:

bente.elsrud.anfinnsen@ringerike.kommune.no

eirik.naess@ringerike.kommune.no

RINGERIKE
nærmest det meste

RINGERIKE
KOMMUNE